Klimaetatens innspill til høringen av NOU 2022:6 Nett i tide – om utvikling av strømnettet

Vi viser til brev fra Plan- og bygningsetaten 1. juli 2022 hvor det bes om innspill til Olje- og energidepartementets høring av NOU 2022:6 Nett i tide – om utvikling av strømnettet[1].

Klimaetatens innspill

Overordnet

- Vi trenger rask iverksettelse av konkrete tiltak. Klimaetaten er positive til at Strømnettutvalget foreslår tiltak innen de tre områdene redusere ledetid, prinsipper for samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet (prissignaler) og å forbedre og standardisere prosessen for tilknytning til strømnettet. Vi mener disse tiltakene kan bidra til at utviklingen av strømnettet går raskere, men ikke raskt nok. Oslo kommune har mål om å redusere klimagassutslippene med 95 prosent innen 2030. Vi samarbeider med både andre storbyer i Norge og mange bedrifter som også har ambisiøse klimamål innen 2030. Dette medfører at mye av Norge skal elektrifiseres på få år. Klimaetaten ber derfor om at tiltak for å sikre nok utbygging og effektiv bruk av strømnettet konkretiseres ytterligere og iverksettes så snart som mulig.

Redusere ledetid

- Mer konkret anbefaler Klimaetaten at det innføres lovregulerte standardiserte og effektive prosedyrer som forplikter nettselskapene til, i samarbeid med kommunene, å kartlegge effektbehov i ulike byer/områder, og utarbeide planer for hvordan det vil ivaretas gjennom bedre distribusjon, fremføring av strøm eller utbygging av kraftnettet. Dette krever innstramming i dagens regelverk.

- For at manglende nettkapasitet ikke skal bli en barriere for den økte elektrifiseringen av samfunnet, må nettselskaper ha insentiver til å kunne utvide kapasiteten tidsnok til å imøtekomme et økt og endret behov. Klimaetaten støtter forslaget fra nettselskaper gjengitt i kapittel 12.3 NOUen om at nettselskapene må gis økte muligheter til å planlegge i forkant av nettutviklingen, for eksempel gjennom endringer i inntektsrammereguleringen. Dette vil være spesielt viktig i områder som Oslo, hvor det er høye målsetninger om elektrifisering av store sektorer, men hvor det samtidig er betydelige usikkerheter knyttet til faktiske effektbehov og valg av løsninger. Arbeidet med å elektrifisere sektorer som transport og bygg og anlegg er ikke gjort tidligere, og utfordringene byer som Oslo møter i denne omskiftningen, vil være overførbare til andre byer eller geografiske områder.

Prosess for tilknytning til strømnettet

- Hafslund rådgivning har på oppdrag for Klimaetaten i Oslo kommune, utredet effektbehovet som følge av Oslos vedtak om utslippsfri transport, bygge- og anleggsvirksomhet i 2030[1]. Ifølge rapporten representerer effektbehovene fra utslippsfrie bygg- og anleggsplasser "en urovekkende endring" fra dagens effektsituasjon. Dette understreker ytterligere viktigheten av å få på plass raske tiltak for utvikling av strømnettet. Fleksible ressurser som alternativ til

---

1 https://www.regjeringen.no/contentassets/9dabbb7fb58e4bb297f4388696570460/no/pdfs/nou20222022000 6000dddpdfs.pdf

utvidet nettkapasitet (enten i en overgangsperiode eller permanent) bør benyttes i større grad enn i dag, og nettselskaper må kunne legge til rette for slike fleksible ressurser.

- Regjeringen bør videre vurdere om det er nødvendig å prioritere hvilke sektorer eller aktører som først får tilgang på elektrisk kraft for å sikre at Norge når sine klimamål. Statnett har anslått at i løpet av de neste omtrent 20 årene vil det elektriske kraftforbruket i Norge øke med omtrent 50 TWh[2]. Kraftoverskuddet i Norge i 2021 var forventet å være rundt 15 TWh i et normalår[3]. Dersom vi ikke lykkes med å øke kraftproduksjonen i Norge, vil vi kunne ha kraftunderskudd om ikke lang tid. Klimaetaten forstår Strømutvalgets argumentasjon om at prioritering ikke er i tråd med energilovens prinsipper om nøytralitet og ikke-diskrimniering. Men dersom det viser seg at en prioritering kan være nødvendig for å at Norge skal nå sine klimamål, bør dette vurderes politisk. Vi ber regjeringen gjøre en vurdering av om prioritering av hvem som får tilknytning til strømnettet er nødvendig eller hensiktsmssig for å sikre at vi når klimamålene våre.

Samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet (prissignaler)

- Forslaget til RME om deling av fornybar produksjon (utvidelse av plusskundeordning), slik at det blir enklere for borettslag og flermannsboliger å fordele fordelene av solenergi ser vi på som positivt.

- Klima- og miljøkonsekvenser må tas med i de samfunnsøkonomiske vurderingene av utbygging av nett. Konsekvenser av nedbygging av natur og karbonlagre, indirekte klimagassutslipp fra material- og ressursbruk må hensynstas i analysene.

- Ekstremvær, lengre og mer skadelige tørkeperioder og skogbrann vil øke i tiden som kommer. Robuste og velfungerende økosystemer er ifølge FNs klimapanel fundamentalt for at mennesker og natur skal kunne tilpasse seg klimaendringene. Ifølge FNs klimapanel må tiltak for utslippskutt ses i sammenheng med tiltak for klimatilpasning. Dette tilsier at konsekvenser som berører klimatilpasning og naturområder må vektes tyngre enn i dag, og at dette også må inngå i samfunnsøkonomiske analyser knyttet til kraftutbygging. Dette bør inkluderes i en ny sektorveileder for samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet.

- Nasjonale myndigheter bør se hen til anbefalingene i FNs Naturpanels rapport (juli 2022) om verdsetting av natur i arbeidet med samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet for å sikre både tilstrekkelig kunnskap og riktig verdsetting av natur slik at dette inngår og vektes tilstrekkelig tungt i beslutninger om kraftutbygging. Dette kan føre til at man i noen tilfeller bør velge å effektivisere eller ruste opp nettet fremfor å bygge nytt.

- Tiltak for energieffektivisering og mest mulig effektiv utnyttelse av dagens strømnett må ha høy prioritet.

Kort om innholdet i NOUen

Elektrifiseringen har den effekt at nettselskapene opplever flere henvendelser om tilknytning og/eller forespørsel om økt kapasitet enn tidligere. I tillegg til at henvendelsene er flere, er også

[2] Se for eksempel her: Statnett. 2021a. Langsiktig Markedsanalyse 2020-2050 – oppdatering våren 2021. https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/lma/2021-06-30-lma-oppdatering.pdf

[3] Statnett. 2021b. Kortsiktig Markedsanalyse 2021-2026. https://www.statnett.no/contentassets/0c94b075b98d45a89d2d0960f4328c55/kortsiktig-markedsanalyse-2021-2026.pdf

mange av henvendelsene av mer komplisert karakter enn tidligere. Summen av dette har ført til lengre lede-tider noe som også er myndighetenes begrunnelse for oppnevning av det såkalte Strømnettutvalget.

Strømnettutvalget leverte 14. juni 2022 en NOU som danner grunnlag for videre utvikling av reguleringen på dette området.

Rapporten peker på gode tiltak og anbefalinger som vil kunne gjøre nettselskapene bedre rustet til å møte nye elektrifiseringsbehov. Utvalget fokuserer på utvikling av løsninger innenfor tre områder:

1. Frister og fremdrift
2. Bedre prissignaler
3. Standardiserte prosesser

Utvalget har foreslått tiltak under hver av disse temaene. Utvalget har lagt til grunn at de viktigste problemstillingene er at det tar lang tid å utvikle og konsesjonsbehandle nye store nettanlegg, at den framskrevne forbruksutviklingen framstår som både stor og svært usikker, og at tilknytningsprosessen er uforutsigbar og for lite standardisert.

Utvalget mener at effekten av tiltakene de foreslår vil være vesentlig redusert ledetid, bedre utnyttelse av dagens nett og en mer samfunnsmessig rasjonell nettutvikling, i tillegg til en mer standardisert og transparent prosess for tilknytning til strømnettet med mer informasjonsdeling enn i dag og mindre behov for prioritering av køen.

Utvalgets anbefalinger og tiltak for hvert område er angitt i Figur 3.2.

Anbefalinger fra strømnettutvalget

1. Frister og fremdrift

For å redusere tidsbruken i nettutviklingen kommer utvalget med følgende anbefalinger:

- Innføring av frister og framdriftsplaner.
- Bedre og tidligere involvering og utredninger, og mer parallelle prosesser.
- Bedre forarbeid og forbedring av søknader gir grunnlag for mer bruk av «fast track» for mindre saker.
- Bruk av betingede anleggskonsesjoner.
- Økte ressurser til konsesjonsmyndighetene.

2. Bedre prissignaler

For å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av nettet kommer utvalget med følgende anbefalinger:

- Bedre prissignaler for eksisterende nett gjennom innføring av abonnert effekt i regional- og transmisjonsnett.
- Bedre prissignaler for nye nettinvesteringer gjennom tidligere forpliktende tilbud om anleggsbidrag.
- At nettselskapene gis kostnadsdekning for tidlig utredning.
- Bedre utnyttelse av dagens nett gjennom vurdering av driftspolicy, tilknytning med vilkår, digital samhandlingsevne, energieffektivisering og bedre utnyttelse av fleksibilitetsressurser.
- Utarbeidelse av en sektorveileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg.

3. Standardiserte prosesser

For å forbedre tilknytningsprosessen kommer utvalget med følgende anbefalinger:

- Mer standardisert tilknytningsprosess, bedre informasjon til aktører og kart over ledig kapasitet.
- Kriterier for vurdering av driftsmessig forsvarlig og operasjonalisering av tilknytning med vilkår.
- Tydeliggjøring av kriterier for tildeling av kapasitet basert på objektive og ikke-diskriminerende kriterier.
- Økt tilsyn med nettselskapenes etterlevelse av tilknytningsplikten.
- Innføring av utvidet tilknytningsplikt for utvalgte anleggskonsesjonærer.

Sammenfatning av anbefalinger fra strømnettutvalgets arbeid[4].

[4] Hafslund Rådgivning. 2022. Forsert elektrifisering av tungtransport og bygg- og anleggsektoren i Oslo mot 2030

Vedlegg: Utvidet innspill fra Klimaetaten[5]

Oslos omstilling til nullutslippsbyen innebærer overgang til utslippsfri transport og bygg- og anleggsvirksomhet innen 2030. I praksis betyr dette at kjøretøy og maskiner som skal bli utslippsfrie, i stor grad elektrifiseres. Dette vil ifølge rapport fra Hafslund rådgivning kunne innebære en svært kraftig økning i effektbehov sammenlignet med dagens situasjon. Oslos omstillingsarbeid og elektrifisering mot 2030 er sammenlignbart med omstillingen Norge skal gjennom for å nå målet om lavutslippssamfunnet i 2050. Nasjonale myndigheter bør derfor se hen til Oslos utfordringer og læringspunkter i arbeidet med utvikling av strømnettet frem mot 2050.

Økningen i effektbehov kan gi utfordringer knyttet til både sentralnettet og distribusjonsnettet. Med dagens system kan tilknytninger til distribusjonsnettet være tidkrevende og kostbart for kundene. Samtidig er oppgraderinger på sentralnettnivå langvarige prosesser og arbeid som kan ta inntil ti år. Dagens system vil altså vanskeliggjøre omstillingen til nullutslippsbyen og lavutslippssamfunnet. Vi ser derfor svært positivt på de foreslåtte endringene for å effektivisere prosesser og saksbehandling for både redusert ledetid og forbedring av tilknytningsprosessen. Vi ber imidlertid nasjonale myndigheter om å også ta hensyn til at flere kommuner og byer skal gjennom en storstilt klimaomstilling allerede innen 2030. Vi har derfor betraktelig dårligere tid til oppfyllelse av klimamål og gjennomføring av elektrifisering sammenlignet med det nasjonale målet om lavutslippssamfunnet som skal nås først innen 2050.

Omstillingen til nullutslippsbyen og lavutslippssamfunnet, krever forutsigbarhet med hensyn til at strømnettet fungerer og har tilstrekkelig kapasitet, og at dette foreligger i tide til å nå klimamålene. For å både redusere ledetid og forbedre tilknytningsprosesser bør det derfor etter Klimaetatens vurdering innføres lovregulerte standardiserte og effektive prosedyrer som forplikter nettselskapene til å, i samarbeid med kommunene, kartlegge effektbehov i ulike byer/områder, og utarbeide planer for hvordan det vil ivaretas gjennom bedre distribusjon, fremføring av strøm eller utbygging av kraftnettet. Dette krever innstramming i dagens regelverk.

Når det gjelder prinsipper eller kriterier for samfunnsøkonomiske analyser ved utbygging av kraftnettet, bør disse sikre at klima- og miljøkonsekvenser av inngrep i naturområder belyses fullt ut og vektes tungt. Dette gjelder både klimagassutslipp og redusert opptak ved arealbruksendringer, og konsekvenser for økosystemer og naturmangfold. Ekstremvær, lengre og mer skadelige tørkeperioder og skogbrann vil øke i tiden som kommer. Robuste og velfungerende økosystemer er ifølge FNs klimapanel fundamentalt for at mennesker og natur skal kunne tilpasse seg klimaendringene. Ifølge FNs klimapanel må tiltak for utslippskutt ses i sammenheng med tiltak for klimatilpasning. Dette tilsier at konsekvenser som berører klimatilpasning og naturområder må vektes tyngre enn i dag, og at dette også må inngå i samfunnsøkonomiske analyser knyttet til kraftutbygging. Dette bør inkluderes i en ny sektorveileder for samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet.

Nasjonale myndigheter bør se hen til FNs Naturpanels rapport (juli 2022) om verdsetting av natur i arbeidet med samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet for å sikre både tilstrekkelig kunnskap og riktig verdsetting av natur slik at dette inngår og vektes tilstrekkelig tungt i beslutninger om kraftutbygging. Dette kan føre til at man i flere tilfeller velger å effektivisere eller ruste opp nettet

[5] Merk: Dette vedlegget er ikke helt gjennomarbeidet, og bør ses som en brutto-tekst som Klimaetaten har brukt som underlag til å utforme innspillet.

fremfor å bygge nytt. Vurdering av utvidelse av strømnettet bør følge et hierarki der man først vurderer muligheter for opprustning, deretter utvidelser og til slutt behov for nybygging dersom de to første alternativene ikke er aktuelle.

Oslos klimamål og beslutning om utslippfri transport, bygg- og anleggsvirksomhet gir stor endring i effektbehov

Bystyret i Oslo har vedtatt at Oslo skal redusere sine klimagassutslipp med 95 % i 2030. Som en del av omstillingen til nullutslippsbyen har bystyret også vedtatt at all transport og bygge- og anleggsaktivitet skal være utslippsfri i 2030. Det vil si at all transport skal gå på el-, hydrogen eller biodrivstoff (fortrinnsvis biogass) innen 2030. Markedsmessige forhold tyder på at elektriske maskiner og kjøretøy vil utgjøre den største andelen blant disse drivstoffene. Elektrifiseringen av transport og bygge- og anleggsvirksomhet er avgjørende for at Oslo skal nå klimamålet. Oslo står midt oppe i omstillingen til nullutslippsbyen og markedet er i rask utvikling. Det arbeidet Oslo er i gang med kan sammenlignes med den omstillingen som hele Norge må gjennom for å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Det nasjonale målet om lavutslippssamfunnet er også tallfestet i klimaloven til 90-95% utslippsreduksjoner i 2050. Elektrifisering av transport, bygg- og anlegg vil være avgjørende også for å nå dette målet. Nasjonale myndigheter bør derfor se hen til og lære av de utfordringer Oslo står overfor i vårt arbeid med overgang til nullutslippsløsninger innen 2030.

Tilstrekkelig kapasitet og tilgjengelighet i strømnettet er avgjørende i denne forbindelse, og kan bli en betydelig utfordring uten standardiserte og effektive prosedyrer og rammer for kartlegging og langsiktig og forpliktende planlegging.

Hafslund rådgivning har, på oppdrag fra Klimaetaten i Oslo kommune, utredet effektbehovet som en følge av Oslos vedtak om utslippsfri transport, bygge- og anleggsvirksomhet i 2030[1]. Ifølge rapporten, representerer effektbehovene fra utslippsfrie bygg- og anleggsplasser "en urovekkende endring" fra dagens effektsituasjon. Dette skyldes at hver enkelt bygg- og anleggsplass isolert sett har høye effektbehov og at samtidigheten vil være betydelig når et hundretalls utslippsfrie prosjekt gjøres parallelt og det inntreffer stor grad av samtidighet med tanke på strøm- og effektuttak.

Uavhengig av utslippsfritt fremtidsscenario vil det innebære svært høye effektbehov som byen må håndtere mot 2030 dersom bygg- og anleggssektoren skal gjøres utslippsfri. Samtidig ser man betydelige gevinster fra et nettutbyggingsperspektiv dersom man klarer å utnytte løsninger og konsepter fra det optimerte scenariet og unngår «unødvendig» ladeutbygging innenfor byggegjerdet. Ulike scenarier vil kreve ulik tilnærming og ulikt omfang for lading. Effektbehovet kan ifølge rapporten variere fra mellom 120MW med full optimalisering i tillegg til betydelig bruk av fjernvarme, batterier, ladecontainere, laststyring, biodrivstoff og/eller hydrogen, 750 MW med middels optimalisering og opp til 1600 MW dersom man ikke innretter bygg- og anleggsvirksomhet optimalt sett fra et nettperspektiv.

Oslo kommune må legge til rette for et godt tilbud av offentlig tilgjengelig hurtigladeinfrastruktur rettet mot bygg- og anleggssektoren og tungtransporten. Dette anses som en helt avgjørende forutsetning for at man oppnår tilstrekkelig omstilling tidsnok for å nå klimamålene i 2030. Samtidig må det også sørges for at næringstransport er i stand til å lade hjemme eller på terminaler/depot for å unngå «unødvendig» og kostbar utbygging av hurtiglading i bybildet.

Vurdering av anbefalingene knyttet til redusert ledetid og forbedret tilknytningsprosess

Selv med effektøkningen på 120 MW som kan forventes i det optimerte scenarioet fra utslippsfrie bygge-/ og anleggsplasser og tungtransport er det for Oslos del forventet at det vil by på utfordringer i både distribusjonsnettet og sentralnettet. Tilknytninger i distribusjonsnettet kan være tidkrevende og kostbart for kundene, mens oppgraderinger på sentralnettsnivå er langvarige prosesser og arbeid som kan ta inntil ti år. Dagens system vil altså vanskeliggjøre omstillingen til nullutslippsbyen og lavutslippssamfunnet.

For at manglende nettkapasitet ikke skal bli en barriere for den økte elektrifiseringen av samfunnet, må nettselskaper ha insentiver til å kunne utvide kapasiteten tidsnok til å imøtekomme et økt og endret behov. Klimaetaten støtter forslaget fra nettselskaper gjengitt i kapittel 12.3 NOUen om at nettselskapene må gis økte muligheter til å planlegge i forkant av nettutviklingen, for eksempel gjennom endringer i inntektsrammereguleringen. Dette vil være spesielt viktig i områder som Oslo, hvor det er høye målsetninger om elektrifisering av store sektorer, men hvor det samtidig er betydelige usikkerheter knyttet til faktiske effektbehov og valg av løsninger. Arbeidet med å elektrifisere sektorer som transport og bygg og anlegg er ikke gjort tidligere, og utfordringene byer som Oslo møter i denne omskiftningen, vil være overførbare til andre byer eller geografiske områder.

Vi ser derfor svært positivt på de foreslåtte endringene for å effektivisere prosesser og saksbehandling for både redusert ledetid og forbedring av tilknytningsprosessen. Vi ber imidlertid nasjonale myndigheter ta hensyn til at flere kommuner og byer skal gjennom en storstilt klimaomstilling allerede innen 2030. Vi har derfor betraktelig dårligere tid til oppfyllelse av klimamål og gjennomføring av elektrifisering sammenlignet med det nasjonale mål om lavutslippssamfunnet som har nås innen 2050.

Omstillingen til nullutslippsbyen og på nasjonalt nivå, lavutslippssamfunnet, krever forutsigbarhet med hensyn til at strømnettet fungerer og har tilstrekkelig kapasitet tidsnok til å nå klimamålene. Ifølge rapporten fra Hafslund rådgivning bør det for Oslos del innhentes dokumentasjon fra nettselskapene som viser at det planlegges for tilstrekkelig og tidsnok kapasitet i sentral- og distribusjonsnettet til å ivareta det kommende effektbehovet fra utslippsfri bygge- og anleggsaktivitet og tungtransport. Flere byer og kommuner har ambisiøse klimamål, og vil ha behov for en lignende forutsigbarhet som Oslo frem mot 2030. En av de viktigste forutsetningene for tilstrekkelig utbygging av ny ladeinfrastruktur for tungtransport og bygg- og anleggsaktivitet i Oslo er at det etableres gode og smidige rutiner og prosesser for kartlegging av nettkapasitet og eventuell fremføring av strøm.

Det bør derfor etter Klimaetatens vurdering innføres lovregulerte standardiserte og effektive prosedyrer som forplikter nettselskapene til å, i samarbeid med kommunene, kartlegge effektbehov i ulike byer/områder, og utarbeide planer for hvordan det ivaretas gjennom bedre distribusjon, fremføring av strøm eller utbygging av kraftnettet. Dette krever innstramming i dagens regelverk.

Hafslund rådgivning har på oppdrag for Klimaetaten i Oslo kommune, utredet effektbehovet som følge av Oslos vedtak om utslippsfri transport, bygge- og anleggsvirksomhet i 2030[1]. Ifølge rapporten representerer effektbehovene fra utslippsfrie bygg- og anleggsplasser “en urovekkende endring” fra dagens effektsituasjon. Dette understreker ytterligere viktigheten av å få på plass raske tiltak for utvikling av strømnettet. Fleksible ressurser som alternativ til utvidet nettkapasitet (enten i

en overgangsperiode eller permanent) bør benyttes i større grad enn i dag, og nettselskaper må kunne legge til rette for slike fleksible ressurser.

Regjeringen bør videre vurdere om det er nødvendig å prioritere hvilke sektorer eller aktører som først får tilgang på elektrisk kraft for å sikre at Norge når sine klimamål. Statnett har anslått at i løpet av de neste omtrent 20 årene vil det elektriske kraftforbruket i Norge øke med omtrent 50 TWh . Kraftoverskuddet i Norge i 2021 var forventet å være rundt 15 TWh i et normalår. Dersom vi ikke lykkes med å øke kraftproduksjonen i Norge, vil vi kunne ha kraftunderskudd om ikke lang tid. Klimaetaten forstår Strømutvalgets argumentasjon om at prioritering ikke er i tråd med energilovens prinsipper om nøytralitet og ikke-diskrimniering. Men dersom det viser seg at en prioritering kan være nødvendig for å at Norge skal nå sine klimamål, bør dette vurderes politisk. Vi ber regjeringen gjøre en vurdering av om prioritering av hvem som får tilknytning til strømnettet er nødvendig eller hensiktsmssig for å sikre at vi når klimamålene våre.

Vurdering av anbefalingene knyttet til samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet og konsekvenser for natur og miljø

Når det gjelder prinsipper eller kriterier for samfunnsøkonomisk analyse av kraftnettet bør disse sikre at klima- og miljøkonsekvenser av inngrep i naturområder skal belyses fullt ut og vektes tungt. Dette gjelder både klimagassutslipp og redusert opptak fra arealbruksendringer, og konsekvenser for økosystemer og naturmangfold. Bevaring og styrking av naturområder en stadig viktigere del av arbeidet med å ruste både byer, mennesker og naturen mot klimaendringene. Ekstremvær, lengre og mer skadelige tørkeperioder og skogbrann vil øke i tiden som kommer, og vil medføre at både natur og mennesker blir mer sårbare. Robuste og velfungerende økosystemer er ifølge FNs klimapanel fundamentalt for at mennesker og natur skal kunne tilpasse seg klimaendringene. Ifølge FNs klimapanel må tiltak for utslippskutt ses i sammenheng med tiltak for klimatilpasning. Dette tilsier at konsekvenser som berører klimatilpasning og naturområder må vektes tyngre enn i dag, og at dette også må inngå på en bedre måte i samfunnsøkonomiske analyser knyttet til kraftutbygging. Dette bør inkluderes i en sektorveileder for samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet, jf anbefalt tiltak om dette i NOUen.

Det er positivt at NOUen i kapittel 6.3.3 omtaler metodeutviklingsarbeid som kan bidra til bedre synliggjøring av virkninger for naturen og andre ikke-prissatte virkninger. NOUen omtaler blant annet Naturpanelets (IPBES) arbeid med rapport om verdier og verdsetting av naturmangfold. Denne rapporten er nå publisert og inneholder en rekke anbefalinger om metoder for verdsetting av natur[6] . Rapporten advarer blant annet om å basere beslutninger utelukkende på naturens markedsverdi. Nasjonale myndigheter bør se hen til denne rapporten i arbeidet med samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet for å sikre både tilstrekkelig kunnskap og riktig verdsetting av natur slik at dette inngår og vektes tilstrekkelig tungt i beslutninger om kraftutbygging.

Utbygging av kraftnettet er et kjerneeksempel på beslutninger hvor ulike klima- og miljøhensyn kan kollidere. Dette inkluderer behovet for elektrifisering og velfungerende strømnett, klimaeffekt av arealbruk, klimatilpasning og naturmangfold. Beslutninger som er samfunnsøkonomiske på kort sikt er ikke nødvendigvis samfunnsøkonomiske i et lengre og videre samfunnsperspektiv som også tar innover seg effekten av klimaendringene på både mennesker, natur, og næringer som livnærer seg

[6] https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2022/juli-2022/ny-rapport-om-verdisetting-av-natur/

av det ressursgrunnlaget naturen gir. Prinsipper og kriterier for en samfunnsøkonomisk utvikling av kraftnettet bør adressere alle de ulike hensynene og balansere disse på en best mulig måte, og hvor behovet for reduserte klimagassutslipp, klimatilpasning og tilhørende ivaretaking av naturområder vektes tungt. Vurderingen og analyser av hva som er samfunnsøkonomisk i det enkelte tilfellet bør bidra til at inngrep i natur minimeres, at myr ikke bygges ned og at avskoging skjer kun dersom det er tungtveiende grunner for dette. Det bør være en særlig plikt til å legge til grunn uavhengig kartlegging av natur og til å respektere vernevedtak etter lovgivning som naturmangfoldloven m.m. Dette bør fremgå klart av regelverket. En sektorveileder for samfunnsøkonomiske vurderinger bør også adressere langsiktige samfunnsøkonomiske betraktninger knyttet til effekten av arealbruk på klimagassutslipp og klimatilpasning. Dette kan innebære at man noen tilfeller bør velge å effektivisere eller ruste opp kraftnettet fremfor å bygge nytt.

Naturen bygges ned bit for bit. I mange tilfeller, er det aktuelt å bygge ut kraftnettet i områder som er ubebygd. For å minimere konsekvensene for natur og sikre effekt i de områdene det er størst behov, bør det lages en nasjonal plan eller strategi for opprustning, oppgradering og utbygging av strømnettet. Gjennom en nasjonal plan/strategi vil man få et helhetlig bilde på hvor det vil være nødvendig med utbygging, og hvor dette kan unngås. Vurdering av utvidelse av strømnettet bør følge et hierarki der man først vurderer muligheter for opprustning, deretter utvidelser og til slutt behov for nybygging dersom de to første alternativene ikke er aktuelle.

[1] https://www.klimaoslo.no/wp-content/uploads/sites/88/2022/07/Hafslund-Radgivning-Ladeinfrastruktur_BA_2030.pdf